

ізоляцію, а й перешкоджає формуванню сталих громадських зв'язків та інтеграції. Ситуація вимагає системної державної підтримки у сфері доступного житла, як одного з пріоритетів соціальної політики.

Список використаних джерел

1. А. Г. РЕУТ. Житлова проблема в Україні на тлі війни 2022 року. <https://doi.org/10.15407/dse2022.03.123>
2. Житловий фонд за регіонами у 2020 році. Державна служба статистики України. Посилання: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/zf/zf_reg/zf_reg_20_ue.xls
3. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на початок 2024 року. Посилання : https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf
4. Клименко Ю. А. Соціальне відторгнення в житлових умовах населення України: дис. канд. екон. наук: Київ, 2021. Посилання: https://idss.org.ua/avtoref/Дисертація_Клименко%20Ю.А.pdf
5. Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні – Un Migration. Посилання: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/GPS_R17_IDP_UKR.pdf
6. Деякі українці витрачають 87 % місячного доходу на оренду житла. Посилання: <https://hmarochos.kiev.ua/2024/11/25/deyaki-ukrayinczi-vytrachayut-87-misyachnogo-dohodu-na-orendu-zhytla-doslidzhennya/>
7. Зміни цін на ринку житла, Держастат. Посилання : https://stat.gov.ua/uk/explorer?urn=S3SU%3ADF_PRICE_CHANGE_HOUSING_MARKET%2811.0%29&filter=INDEX_HOUSPRICE.%2A.%2A.%2A.%2A
8. Індекс інфляції. Посилання: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/2024/4>

Оленіч В. В.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
студентка МП-1 спеціальності «Економіка»

РОЛЬ ПРОГРАМ РЕІНТЕГРАЦІЇ ВПО У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОСТУПУ ДО ЖИТЛА, ПРАЦІ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Постановка проблеми. В Україні проблема внутрішньо переміщених осіб набула надзвичайної актуальності. За даними Міністерства соціальної політики України, станом на 2025 рік, в Україні налічується понад 4,6 мільйона внутрішньо переміщених осіб, які зіткнулися з численними проблемами, включаючи обмежений доступ до житла, труднощі з працевлаштуванням та недостатню підтримку підприємницької діяльності. Ефективна реінтеграція цієї групи населення є критично важливою для соціальної та економічної стабільності країни.

Починаючи з 2014 року Україна протистоїть збройній агресії російської федерації. Частина наших територій стала анексованою, а інша- тимчасово окупованою, що призвело до переміщення населення, як за межі країни, так і всередині держави. Лютий 2022 року, коли росія здійснила повномасштабну військову агресію проти України став початком випробовувань не лише для українців, а й для європейців та всього світу загалом. Повномасштабне вторгнення спричинило одне з наймасштабніших переміщень в Європі з часів Другої світової війни. За даними Міністерства соціальної політики України станом на середину березня 2025 року в Україні офіційно зареєстровано 4601146 внутрішньо переміщених осіб, з яких 3,68 млн осіб- доросле населення, а 873107- діти до 18 років [1]. Люди з цієї категорії населення є надзвичайно вразливими, що зумовлено втратою житла, роботи, джерела доходів, соціальних зв'язків, а також постійні психологічні та бюрократичні негаразди. Згідно із даними Міжнародної організації з міграції 60% внутрішньо переміщених осіб проживають у приймаючих їх громадах строком більше 12 місяців, але лише 14% із них планують постійно

залишитись на новому місці [2]. Це свідчить про невизначеність ВПО у подальших планах та необхідність наявності ефективних програм реінтеграції. Програми реінтеграції, в даних випадках, є необхідним інструментом задля забезпечення соціального та сталого розвитку внутрішньо переміщених осіб, а також задля сталого розвитку приймаючих громад.

В географічному розрізі, саме на регіони, які мали спільний кордон з РФ, або вихід до моря припадає більше ніж 90% загальної суми прямих збитків: Вінницька (0,6,\$ млрд.), Волинська (0,\$ млрд.), Дніпропетровська (3,9,\$ млрд.), Донецька (38,6,\$ млрд.), Житомирська (0,9,\$ млрд.), Закарпатська (0,\$ млрд.), Запорізька (17,\$ млрд.), Івано-Франківська (0,6,\$ млрд.), Київська (14,9,\$ млрд.), Кіровоградська (0,3,\$ млрд.), Луганська (18,2,\$ млрд.), Львівська (0,4,\$ млрд.), Миколаївська (8,8,\$ млрд.), Одеська (1,9,\$ млрд.), Полтавська (0,7,\$ млрд.), Рівненська (0,4,\$ млрд.), Сумська (3,7,\$ млрд.), Тернопільська (0,2,\$ млрд.), Харківська (32,2,\$ млрд.), Херсонська (13,4,\$ млрд.), Хмельницька (1,1,\$ млрд.), Черкаська (0,2,\$ млрд.), Чернівецька (0,1,\$ млрд.), Чернігівська (5,9,\$ млрд.) [с.5, 3]. Що насамперед зумовлено близькістю до бойових дій та майже повною руйнацією інфраструктури. Станом на січень 2024 року прямі збитки житлового фонду становлять майже \$60 млрд, кількість зруйнованих або пошкоджених об'єктів житлового фонду становить близько 236 тис. будівель, житловий фонд Бахмута і Мар'янки зруйнований повністю, Сіверськодонецьку на 90%, в інших східних містах він щодня збільшується [с.7, 3].

Для ВПО велике значення мають виплати на проживання, які є частиною урядової підтримки. Розпочинаючи з листопада 2023 року виплати призначаються терміном 6 місяців на родину, яка вперше звернулася за допомогою, та виплачується одному з членів родини раз на місяць: для осіб з інвалідністю та дітей – 3 тис. грн, а для інших осіб – 2 тис. грн. [1]. Також однією із форм державної підтримки є житлові субсидії. Внутрішньо переміщені особи мають право отримати субсидію на оплату житлово-комунальних послуг на загальних умовах. У разі, коли витрати домогосподарства перевищують обов'язковий платіж, субсидія компенсує частину вартості. Водночас допомога на проживання не враховується до сукупного доходу при призначенні субсидії, що робить її доступнішою для більшої кількості родин [4].

Ще один механізм державної підтримки це субсидія на оренду житла. Вона спрямована на покриття витрат на тимчасове житло в безпечних регіонах, що дозволяє знизити фінансове навантаження на родини ВПО та створити передумови для стабілізації їхнього побуту [4].

Окремий механізм державної підтримки розроблений спеціально для дітей ВПО- спеціальні програми відпочинку та оздоровлення. Наприклад, відпочинок в міжнародному дитячому центрі "Артек", а також різні послуги, приклад- "Муниципальна няня" [1].

Концептуальні пропозиції щодо її вирішення:

Шляхи вирішення проблеми. Задля ефективної реінтеграції ВПО держава мусить впроваджувати програми, які охоплюватимуть ключові напрямки:

1. *Доступ до житла.* У звіті Міжнародної організації з міграції, зазначається, що для ВПО, які наразі проживають у Київській області та західних областях найбільш нагальною потребою є наявність житла [с.10, 2]. Забезпечити ВПО тимчасовим та постійним житлом досі є головним викликом. Наявні на сьогодні програми- компенсація витрат на оренду чи будівництво тимчасових модульних містечок має обмежений ефект. Державі варто перейти до довгострокових рішень, а саме: розвивати програми пільгового іпотечного кредитування для ВПО, субсидувати оренду житла на поточних ринкових умовах, а також провести реконструкцію покинутих об'єктів під соціальне житло.

2. *Професійна інтеграція та працевлаштування.* Значна частина ВПО втратила не лише місце проживання, але й можливість здійснювати свою професійну діяльність. Особливо складно працевлаштуватися людям передпенсійного віку, жінкам з дітьми та людям з інвалідністю. За останніми опитуваннями порталу roboota.ua за ініціативи Міністерства відновлення були зроблені наступні висновки: переважна більшість опитаних (56,2%) наразі не мають роботи і активно її шукають. При цьому чверть респондентів (26,2%) хоча і працевлаштовані, але шукають краще місце роботи. Більш ніж половина опитаних (64,4%) шукають повну зайнятість, а неповна зайнятість або фриланс цікавить 39% та 16,5% опитаних відповідно [5]. Майбутні програми

реінтеграції мають включати перекваліфікацію населення, адаптаційні курси, а також запровадження програм стимулювання роботодавців до працевлаштування ВПО, таких як податкові пільги або субсидії, може підвищити їхню зацікавленість у наймі цієї категорії працівників.

3. *Підприємництво*. Розвиток самозайнятості може бути одним з найефективніших шляхів соціально-економічної інтеграції. Надання фінансової допомоги у вигляді грантів або пільгових кредитів для започаткування або розвитку бізнесу, а також організація навчальних програм та консультацій з питань ведення бізнесу є ключовими елементами підтримки. Створення бізнес-інкубаторів та коворкінг-центрів може забезпечити сприятливе середовище для розвитку підприємницьких ініціатив ВПО [6].

Висновки. Задля ефективної реалізації вище запропонованих заходів, необхідно прийняти наступні кроки. По-перше, варто розробити та прийняти закон, про підтримку реінтеграції ВПО, в якому будуть чітко визначені правові засади. По-друге, створити раду з питань реінтеграції ВПО, яка забезпечить ефективно та комплексну роботу різних організацій та органів влади. По-третє, забезпечити прозорість у використанні коштів, виділених для програм реінтеграції ВПО. По-четверте, проводити інформаційні кампанії для ВПО, щоб вони знали, які програми для них доступні. По-п'яте, розробити цифрову платформу для ВПО, на кшталт Дії. В якій буде зображено інформацію в реальному часі про доступне житло, навчання, актуальні вакансії; доступ до послуг ВПО; можливість онлайн подачі заявок на участь у програмах; чат консультації із юристами та соціальними працівниками.

Список використаних джерел

1. Кількість ВПО в Україні, зокрема дітей, на березень 2025 р. *Скільки-скільки?*. URL: <https://skilky-skilky.info/v-ukraini-nalichuietsia-4-6-mln-vnutrishno-peremishchenykh-osib/#:~:text=Станом%20на%20середу%20березня%202025,серед%20ВПО%20складає%20до%20ро%20населення.>
2. Україна – Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні – Опитування загального населення – Раунд 19 – січень 2025 року | Displacement Tracking Matrix. *Home / Displacement Tracking Matrix*. URL: <https://dtm.iom.int/reports/ukraina-zvit-pro-vnutrishne-peremischennya-naselennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-1?close=true>
3. Загальна сума збитків, завдана інфраструктурі України, зростає до майже \$155 млрд – оцінка KSE Institute станом на січень 2024 року. Kyiv School of Economics. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-zrosla-do-mayzhe-155-mlrd-otsinka-kse-institute-standom-na-sichen-2024-roku/>
4. Лукіна В. Допомога для переселенців у 2025 році: які виплати можуть отримати українці. *РБК-Україна*. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/dopomoga-pereselentsiv-2025-rotsi-ki-iplati-1745594977.html>
5. Міністерство розвитку громад та територій України. *Головна | Міністерство розвитку громад та територій України*. URL: <https://mindev.gov.ua/news/34498-golovni-vikliki-posuku-roboti-dlia-vpo-rezultati-doslidzennia>
6. Міністерство економіки України. (2024). *Підтримка підприємництва серед ВПО*. URL: <https://www.me.gov.ua/>